

BESLUT

2021-04-26 Dnr: 20/04111

SAKEN

Lokala nyheter Skåne, SVT1, 2020-06-17 kl. 21.39, 2020-06-18 kl. 7.05 och 21.39 samt 2020-06-24 kl. 7.05 och 21.39, inslag om en mäklare; fråga om opartiskhet och saklighet samt respekt för privatlivet

BESLUT

Inslagen frias. De strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

INSLAGEN

De fem inslagen handlade om en granskning av en icke namngiven mäklare, A, på en mäklarfirma i Malmö. Namnet på mäklarfirman nämndes ett antal gånger i inslagen.

Inslaget den 17 juni 2020

Inslaget inleddes med att en nyhetsuppläsare sa följande.

I vår granskning av en toppmäklare på [mäklarfirma] i Malmö träffar vi idag ett ungt par som blev hemlösa efter att de lurats att köpa en bostadsrätt. Vi kan avslöja att säljaren och mäklaren är vänner och att de i minst tio år har samarbetat i spekulationsaffärer med bostadsrätter.

I inslaget intervjuades sedan ett par, B och C, som hade försökt häva sitt köp av en bostadsrätt efter att de upptäckt felaktigheter. Paret ville ha tillbaka sin handpenning men säljaren hade vägrat att gå med på det. Paret sa bland annat att de hade upplevt det som att mäklaren och säljaren hade agerat tillsammans. I en sekvens sades följande.

(Reporter) – Lägenheten var lyxrenoverad av fackmän med samtlig dokumentation, enligt [namn på mäklarfirma]:s mäklarannons. Paret fick den 15 mars en unik möjlighet att se lägenheten på en exklusiv förhandsvisning. (B) – Och vi var då de första som hade sett lägenheten. (C) – Enligt han. (B) – Enligt mäklaren. (Reporter) – De slog till direkt. Men sanningen är att lägenheten hade visats långt tidigare. Men intresserade köpare som SVT varit i kontakt med hade hoppat av. Bostadsrättsföreningen hade också ringt mäklaren för att försäkra sig om att han kände till att renoveringen, där köket flyttats till vardagsrummet, saknade tillstånd från både föreningen och stadsbyggnadskontoret. (Representant från

brf.) – Jag sa också att i och med att du har fått kännedom om det här så måste du ju också upplysa spekulanter och eventuella köpare om de här förhållandena. (Reporter) – Det var rätt tidigt då? (Representant från brf.) – Ja det här var i månadsskiftet januari, februari. (Reporter) – Har ni fått den här informationen av mäklaren? (C) – Nej, det har vi inte fått. (B) – Nej, det har vi inte fått. Den information vi fått är att samtlig dokumentation ska finnas. (C) – Att den är renoverad i topp, skick. (B) – Toppskick, ja precis.

Inslaget fortsatte med att B och C träffade en tjänsteman från stadsbyggnadskontoret och säljarens ombud i den nya lägenheten. Reportern sa bland annat att det fortfarande fanns brister i ventilationen och att det hade sågats ett hål som ledde till en plastdunk efter att det hade ställts krav på en vask vid spisen. Därefter intervjuades B och C samt en tjänsteman vid stadsbyggnadskontoret. Sedan sades följande.

(Reporter) – När vi granskar [mäklarfirma]-mäklarens försäljningar de senaste två åren hittar vi fem lägenhetsaffärer med samma mäklare och samma säljare. Men mäklarens och säljarens relation går ännu längre tillbaka. Deras familjer umgås och kommenterar varandra på sociala medier. Vi hittar en tingsrättsdom från 2010 som har stora likheter med B och C:s fall. Då var det [personnamn tidigare köpare] som köpt en lägenhet av samma person och där föreningen inte heller hade godkänt den omfattande renoveringen. (Tidigare köpare) – Är det fortfarande samma mäklare som hjälper honom? (Reporter) – Ja. (Tidigare köpare) – Nä, alltså det var ju uppenbart att de var i maskopi [...] (Reporter) – I tingsrätten använde säljaren [mäklarfirma]-mäklaren som vittne. Men det hjälpte inte. [personnamn tidigare köpare] vann, fick tillbaka sin handpenning och säljaren dömdes att betala advokatkostnader på närmare hundra tusen kronor. Nu är det B och C som står inför samma tvistemål.

Sedan spelades ett kort utdrag av ett telefonsamtal med mäklaren upp där hans röst var förvrängd. Reportern sa sedan följande.

Toppmäklaren på [mäklarfirma] säger först att han vill träffa oss och svara på frågor om vår granskning. Men sedan är det [mäklarfirma]:s vd som kommer till intervjun.

Vd:n på mäklarfirman intervjuades och sa bland annat att firman skulle se över den aktuella affären och undersöka om mäklaren hade agerat under god fastighetsmäklarsed samt att de inväntade eventuella svar från Fastighetsmäklarinspektionen (FMI). Sedan sa reportern att B och C hade fått besked om att säljaren gått med på att häva deras köp strax efter reportrarnas möte med mäklarfirman. Avslutningsvis sa reportern att säljaren inte hade svarat på deras frågor.

Inslagen den 18 juni 2020

Inslagen handlade om en granskning av mäklarens privata fastighetsaffärer. Inslaget som sändes kl. 7.05 var en kortare sammanfattning av det inslag som sändes kl. 21.39. I inslaget som sändes kl. 21.39 sades följande.

(Nyhetsuppläsare) – Vi fortsätter nu vår granskning av toppmäklaren på [mäklarfirma]. Denna gång handlar det om en privat fastighetsaffär som kan bryta mot fastighetsmäklarlagen. (Representant brf.) – Han gjorde en bra affär, kan man ju lugnt säga. (Reporter) – Att köpa en bostad [...] rekordbilligt. För att sedan sälja den rekorddyrt utan att ha bott där själv. Det gjorde den toppmäklare på [namn på mäklarfirma] som vi har granskat. Och bostadsaffären kan bryta mot fastighetsmäklarlagen. (Representant brf.) –

Nej, han bodde aldrig här och det var helt tydligt. (Reporter) – Hur vet ni det? (Representant brf.) – Det vet vi alldeles bestämt eftersom vi fick ju tidigt misstanke om att det var en spekulationsaffär och att han inte tänkte bosätta sig där. Så vi höll ju huset under ganska noggrann uppsikt. (Reporter) – För enligt fastighetsmäklarlagen får inte mäklare handla med bostäder. De får alltså inte köpa en bostad, renovera den och sälja den utan att ha någon avsikt att bo där själv.

Reportern sa att mäklaren hade tackat nej till en intervju men att vd:n för den aktuella mäklarfirman hade ställt upp. Vd:n medverkade och sa bland annat att affärerna behövde granskas av FMI. Reportern sa sedan att mäklaren hade försökt hyra ut bostaden i andra hand men att uthyrningen hade stoppats av hyresnämnden. Därefter sa reportern följande.

Kort därefter visade det sig att mäklaren försökte sälja bostaden till en av sina kunder. Kunden skulle sälja sin egen bostad genom mäklaren men ville avvakta med försäljningen tills hon hittat något nytt att köpa. Då tipsade mäklaren kunden om att köpa hans egen privata bostad [...].

Därefter sa en medverkande lärare från fastighetsförmedlarprogrammet på Malmö universitet att som mäklare får man inte blanda ihop sina egna privata ekonomiska förhållanden med sitt arbete. Sedan sa vd:n på mäklarfirman följande.

Det är ju en handling som vederbörande har gjort och vi får naturligtvis även titta vidare på den och vi kommer även inge den här delen till Fastighetsmäklarinspektionen för tillsyn.

Därefter svarade reportern på frågor i studion, bland annat om vilka reaktioner de hade fått på granskningen och om hur granskningen hade gått till. Reportern sa även att granskningen lett till att den aktuella mäklaren hade tagits ur tjänst och att mäklarens arbetsgivare hade anmält honom till FMI.

Inslagen den 24 juni 2020

Inslagen handlade om ett par, D och E, som hade köpt en lägenhet som renoverats med falska intyg. Inslaget som sändes kl. 7.05 var en kortare sammanfattning av det inslag som sändes kl. 21.39. I båda inslagen visades en sekvens på tre sekunder där mäklaren syntes i bild. Mäklarens ansikte var pixlat. Efter att nyhetsuppläsaren påannonserat inslaget sades följande i inslaget som sändes kl. 21.39.

(Reporter) – D och E har köpt den lägenhet där vår reporter var på visning med dold kamera och där mäklaren ljög och undanhöll information. Och inte heller de fick reda på sanningen. (D) – Vi har ju blivit totalt grundlurade ju. (E) – Det är ju det som gör att vi sitter här nu och har sålt vår bostad men har ingenstans att bo. (Reporter) – När D och E såg vår granskning förstod de att det fanns falska intyg på lägenhetens renovering. Något mäklaren visste om. Och de vill nu häva köpet. Och ett möte bokades med bland annat vd:n för [mäklarfirma] i Skåne. (E) – Vi trodde ju att han skulle ta ansvar för det och erkänna att mäklaren hade gjort fel. Men, men det var ju inte alls så. (D) – Man fick snarare intrycket att han nästan försvarade det som mäklaren hade gjort. (Vd mäklarfirma) – Innebörden av mötet var inte den delen där vi skulle utreda felansvaret för mäklaren. Det kommer vi definitivt att göra och ta det fulla ansvaret kring de delarna. (Reporter) – På mötet deltog även mäklaren trots att han är tagen ur tjänst. D:s släkting som var med på mötet frågade mäklaren flera gånger om han kände till de falska intygen. (D) – Varpå mäklaren satt och tittade i taket i trettio sekunder innan han sa nej. (Reporter) – Och vad

sa vd:n då? (D) – Ingenting. (Reporter) – Och vd:n visste om att mäklaren ljög. Under vår intervju som gjordes före mötet på [namn på mäklarfirma] fick [personnamn vd] ta del av bevis som visar att hans mäklare sett de falska intygen. (Reporter) – Men om han då ljuger om det i ett möte med köparna, har inte du någon skyldighet att ingripa då? (Vd mäklarfirma) – Här står ord mot ord. Vi har inte den upplevelsen från det mötet. (Reporter) – Under tisdagskvällen meddelade [vd mäklarfirma] att mäklaren blivit uppsagd. Vi har försökt nå mäklaren för en intervju men han har inte svarat.

ANMÄLAN

Inslagen har anmälts av A som sammanfattningsvis anför följande.

A anser att Sveriges Television AB (SVT) agerat felaktigt i sin publicering då de pekat ut honom som en lögnare och bedragare samt påstått att han använt sig av falska handlingar och att han handlat med fastigheter.

Påståendena är direkt felaktiga vilket hade framgått om SVT hade granskat de handlingar som finns. A har inte använt sig av falska handlingar. Det som funnits är, av säljare inlämnade, icke påskrivna handlingar som samma hantverkare senare uppdaterade med underskrifter. SVT borde ha kontrollerat dessa uppgifter med en juridisk fackman inom området och avstått från att publicera. Det har inte funnits några felaktigheter som A haft kännedom om i de bostäder som han har sålt.

SVT har baserat sina påståenden om A på ensidiga uppgifter från köpare och bostadsrättsföreningar som haft ett egenintresse av att lämna felaktiga uppgifter. SVT har inte tagit hjälp av någon oberoende expert eller ställt några kritiska frågor utan baserat sina inslag på ensidiga och partiska uppgifter.

SVT tog ställning mot A och granskningen står inte i proportion till hur SVT rapporterat om andra ämnen. SVT har passivt suttit och väntat på att en stackars köpare ska försätta sig i situationen att köpa ett boende där SVT trott att det funnits falska handlingar. Att en av journalisterna lagt bud på en av de berörda lägenheterna och sedan blivit medlem i bostadsrättsföreningen medför att det förekommer uppenbara skäl att ifrågasätta denna journalsists opartiskhet. SVT har även fört fram uppgifter som enbart var till för att misskreditera A. Vissa uppgifter är 10–15 år gamla och hade ingenting att göra med den övriga kritik som fördes fram i inslagen.

Påståendet om att A som fastighetsmäklare skulle ha handlat med fastigheter är felaktigt. Som grund för denna kritik har SVT enbart använt sig av ogrundade uppgifter från den berörda bostadsrättsföreningen och helt bortsett från att denna fråga har prövats av Mäklarsamfundet och bedömts vara utan grund. Detta borde SVT tagit med i inslaget eller avstått från att sända inslaget.

Anmälaren anser att SVT har misslyckats i att dölja hans identitet. A anför att han som mörkhyad fastighetsmäklare är lätt att känna igen. Det finns inte någon annan

mörkhyad fastighetsmäklare på samma mäklarfirma och ytterst få i Malmö överhuvudtaget. Publiceringen har skadat A fysiskt, psykiskt, personligen och ekonomiskt eftersom det inneburit att han blivit av med sitt arbete som fastighetsmäklare och inte kan verka som fastighetsmäklare längre. Han har även blivit av med ett stort antal bekanta och affärskontakter. Det har även påverkat A:s privatliv och hans familj negativt.

A har även anmält fler inslag som sändes före den 17 juni 2020.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om respekt för privatlivet. SVT anför i huvudsak följande.

Redaktionen påträffade i sin granskning flera lägenhetsaffärer (lägenhet 1, 2 och 3) där omfattande renoveringar hade gjorts, utan korrekta dokument. I lägenhet 1 fanns det enligt besiktningsprotokollet exempelvis risk för fuktskador i badrummet. Kvalitetsdokument för badrumsrenoveringen saknade underskrift och renoveringen uppgavs vara gjord av en firma som vid tillfället hade varit i konkurs i nästan två år. Intyget från en VVS-firma som ska ha dragit rör och installerat vatten var förfalskat. Firman uppgav själva för SVT att de aldrig varit i bostaden. Enligt bostadsrättsföreningen saknades dessutom kvitton och garantier i stor utsträckning. Trots att bostadsrättsföreningen i det fallet informerat A om att intygen för renoveringen var falska och att det fanns risk för fuktskador så informerade A inte SVT:s reportrar om detta, när de med dold kamera gick på visning och uppgav sig vara spekulanter till lägenheten.

Enligt fastighetsmäklarlagen har mäklaren en upplysningsplikt som innebär att mäklaren måste upplysa om allt som mäklaren vet och som har betydelse för en köpare. SVT har tillgång till både mejl och inspelade telefonsamtal mellan A och bostadsrättsföreningen vid lägenhet 1 som stöder påståenden om att anmälaren kände till att kvalitetsdokument var falska. Ändå skickade anmälaren senare samma dokument till SVT:s reporter efter att reportern varit på visning av lägenheten. SVT har även mejl mellan A och en köpare av lägenhet 2 där köparen informerar mäklaren om falska kvalitetsdokument från samma företag som påstods ha utfört renoveringen på lägenhet 1. I lägenhet 1 fanns brister som gjorde att det fanns risk för fuktskador. I lägenhet 3 fanns allvarliga brister i ventilationen, vilket också bekräftades av en byggnadsinspektör på Malmö stad i inslaget den 17 juni. Det saknades även en vask i anslutning till spisen, vilket också framgick av inslaget. SVT intervjuade flera personer från bostadsrättsföreningarna som vittnade om att de hade informerat A om brister i lägenhet 1 och 3 som denne sedan inte informerat spekulanter om.

SVT gav A möjlighet att bemöta alla påståenden gentemot honom. Han valde dock att hänvisa alla frågor till sin dåvarande arbetsgivare på den aktuella mäklarfirman.

Mäklarfirman har inte vid något tillfälle uppgett att SVT har haft fel uppgifter. Att SVT har sökt A har framgått i inslagen. Vd:n för mäklarfirman har i A:s ställe kommenterat kritiken i inslagen. Mäklarfirman har nu skilt anmälaren från sin tjänst och FMI har startat en granskning utifrån det som framkommit i SVT:s nyhetsrapportering.

Att som mäklare privat bedriva handel med fastigheter, utan att själv bo i fastigheten, kan bryta mot fastighetsmäklarlagen. SVT kunde i sin granskning se att A varit folkbokförd i en bostad samtidigt som han gjorde flera affärer med fastigheter. Redaktionen valde dock att titta närmare på en av dem och det var också den som publiceringen handlade om. Att A inte bott i bostadsrätten har också slagits fast av Hyresnämnden. A hyrde under en tid ut bostadsrätten i andra hand, något som Hyresnämnden stoppade efter att bostadsrättsföreningen avslagit andrahandsuthyrningen och vänt sig till Hyresnämnden. Fastighetsmäklare står under statlig tillsyn via FMI, och inte Mäklarsamfundet, som är en bransch- och medlemsorganisation för fastighetsmäklare.

En köpare kände sig år 2010 lurad av A och den säljare som mäklaren förmedlade bostadsrätten åt. Tingsrätten gav köparen rätt och köpet hävdes. SVT:s granskning visade att A och samma säljare de senaste två åren gjort fem lägenhetsaffärer ihop. SVT valde att rapportera om den tidigare domen då det visade att det fanns ett mönster av så kallade ”spekulationsaffärer” med samma säljare och mäklare. I flera fall som SVT tittat på var renoveringarna svartjobb och därmed var kvalitetsdokumenten falska. I flera fall har SVT sett hur spekulationsköparna använt svart arbetskraft. Eftersom de inte bott i lägenheten kunde de inte få rotavdrag och då blev det lönsamt att köpa svarta tjänster. Kvalitetsdokument förfälskades för att köpare skulle tro att jobbet gjorts av fackmän. Kvitton fabricerades för att Skatteverket inte skulle ta en för stor del av vinsten.

I det här fallet ansåg SVT att det var relevant att redogöra för att det fanns en tingsrättsdom från 2010 gällande en affär som var mycket lik det fall som A nu var inblandad i. Där B och C köpt en lägenhet som hade renoverats bristfälligt efter en misstänkt spekulationsaffär och där B och C inte hade blivit informerade om lägenhetens brister.

Det stämmer att redaktionen intervjuade ett flertal bostadsrättsföreningar och köpare. Redaktionen tog också del av ett stort antal dokument, domar, korrespondens och annat som stödjer det som uppgetts av vittnen. Redaktionen har också, genom att utge sig för att vara spekulanter till en lägenhet som A förmedlade, fått erfara hur A agerat i sin yrkesroll. Att det inte skulle vara befogat att intervjua bostadsrättsföreningar har SVT svårt att se. I inslagen intervjuades inte någon konkurrent till A. I övrigt kommenterar SVT inte sina källor.

Ingen reporter har granskat sin egen bostadsrättsförening eller en bostadsrättsaffär där man själv deltagit. Redaktionen har med sedvanliga journalistiska principer

granskat bostadsaffärer. Redaktionen har svårt att förstå att anmälaren framför anklagelser om att SVT har "lurpassat" och låtit personer köpa bostadsrätter. Det är grundlösa anklagelser.

Det är många som köper bostadsrätter och handeln med dem omsätter stora summor pengar. Därför ansåg SVT att det var viktigt att granska denna marknad och visa på förekommande brister och felaktigheter som en del av en viktig konsumentupplysning.

SVT har i sin granskning valt att vidta flera åtgärder för att anonymisera den granskade mäklaren. Rösterna har förvrängts, ansiktet har pixlats och A:s namn har inte publicerats. SVT:s bedömning är att det inte har gått att se vilken hudfärg A har utifrån de bilder som har publicerats. De uppgifter som SVT har publicerat om A har varit direkt kopplade till A:s yrkesutövning.

Mäklare tillhör en yrkeskategori som, liksom tandläkare, läkare och advokater, möter människor som har vänt sig till dem i förtroende. Kunderna är också ofta i underläge när det gäller kunskapen om den aktuella branschen. Det finns ett beroendeförhållande som gör att allmänintresset att granska branschen och dess företrädare är stort. Den aktuella mäklare som granskades var en av dem som sålt flest bostäder på den i regionen stora mäklarfirman. Mäklaren granskades enbart i sin yrkesverksamhet och anonymiserades helt.

KOMMENTAR FRÅN ANMÄLAREN

Om inslaget den 17 juni

Som mäklare har man att förlita sig på säljarens uppgifter om det förmedlade objektet så länge inte säljaren är osäker på en uppgift eller om det föreligger skäl att ifrågasätta säljarens uppgifter. Det är en grundbult i kraven mot fastighetsmäklare och det har SVT helt bortsett ifrån. SVT borde kontrollerat uppgifterna med säljaren eftersom säljaren är den som ansvarar för lägenheten om de lämnade uppgifterna är felaktiga. Det finns ett antal intyg samt utlåtanden som styrker säljarnas uppgifter och direkt motbevisar köparnas och bostadsrättsföreningens uppgifter. Istället framförde SVT massiv kritik mot A. SVT förde fram information från bostadsrättsföreningen utan att kontrollera sakförhållandena med säljaren.

Påståendet om att A:s familj umgås med säljarens familj är felaktig och var enbart med i inslaget för att misskreditera A. Att SVT använde ett inlägg på Facebook för att bevisa detta utan att kontrollera fakta bevisar att SVT bara ville sprida rykten om A.

Om inslaget den 18 juni

Det är ytterst förvånande att SVT tar upp ett privat köp av en ersättningsbostad under den tid som A hade för avsikt att renovera sin dåvarande fastighet med hjälp av hantverkare. Köpet skedde för länge sedan och var irrelevant. Dessutom har

frågan redan prövats av Mäklarsamfundet vilket SVT helt har bortsett ifrån. Uppgifterna baserades på partsinlagor från bostadsrättsföreningen samt vilda gissningar från en lektor vid Malmö universitet.

SVT tog först i sitt yttrande upp att de ansåg att A varit folkbokförd i en bostad samtidigt som han gjorde affärer med andra fastigheter vilket visar att SVT bara ville misskreditera A utan att ha någon fakta eller bevisning.

Om inslaget den 24 juni

A anför följande gällande de falska intygen.

Gällande lägenhet 1 fanns två besiktningsprotokoll där det senaste protokollet upprättats efter det att säljaren vidtagit ytterligare åtgärder för att tillfredsställa bostadsrättsföreningen. Köparna fick ta del av båda protokollen via A innan deras köp. SVT har uppenbarligen bara tagit del av det första protokollet. Det stämmer inte att det fanns risk för fuktskador i badrummet som SVT påstod i inslaget.

Påståendet från SVT om falska våtrumsintyg var felaktigt och var enbart ägnat att misskreditera A som mäklare och person. Det är korrekt att det första intyget var felaktigt, men inte falskt. Den hantverkare med våtrumscertifikat som gjorde arbetet i badrummet skrev under detta efter slarv. Det är ytterst förvånande att SVT synes vilja koppla ihop A med säljarens påstådda spekulationsaffärer. Det finns inga som helst hinder enligt mäklarlag eller god mäklarsed att vara fastighetsmäklare för kunder som ägnar sig åt att köpa, renovera samt sälja bostäder.

SVT borde nämnt att ingen av parterna reklamerat A:s förmedling eller anmält honom till FMI.

TILLÄGGSYTTRANDE FRÅN PROGRAMFÖRETAGET

Om inslaget den 17 juni

Vid den visning, där SVT:s reporter ställde frågor som spekulant samt dokumenterade mäklarens bemötande med hjälp av dold kamera, sade A att ”föreningen har kollat, så allt är okej”. Han nämnde då inte att bostadsrättsföreningen hade stora invändningar mot renoveringen, trots att mäklaren kände till att föreningen hade det. A uppgav även vid visningen att en auktoriserad VVS-firma hade gjort installeringar vid renovering i lägenheten, trots att A hade informerats av bostadsrättsföreningen om att denna firma inte varit i lägenheten. SVT kunde i sin granskning därmed visa att A känt till omständigheter som han sedan förtigit eller ljugit om. Detta gällde även de kvalitetsintyg som använts vid försäljningarna. A skickade flera intyg till SVT:s reporter efter visningen. A hade då fått information av bostadsrättsföreningen att intygen inte var korrekta. Företaget som påstods ha gjort arbeten i badrummet hade sedan länge gått i konkurs. Bostadsrättsföreningen hade upplyst mäklaren om dessa omständigheter både i mejl och i telefonsamtal.

Det framgick i inslaget att SVT hade sökt säljaren utan att få svar. Säljaren valde att inte heller delta vid det möte som arrangerats mellan köpare, säljare och kommunens stadsbyggnadskontor som SVT också besökte. Istället skickade säljaren ett ombud.

SVT kunde i sin research finna att säljaren och A hade en lång affärsmässig historia och kunde i sin granskning visa hur mäklaren under två år förmedlat fem lägenheter åt säljaren. I Facebook-inlägget som anonymiserades i inslaget skrev säljarens sambo: ”Sååå fint det blivit! Inflyttningsfest typ när?”. Redaktionens bedömning var att detta inlägg visade att familjerna var mer än flyktiga Facebook-vänner. SVT kunde med hjälp av vittnesmål, domen från 2010 samt inlägg på sociala medier visa att mäklaren och säljaren hade samröre både professionellt och privat. Redaktionen ville också ställa frågor om detta till mäklaren. Han var dock tydlig med att alla frågor skulle besvaras av mäklarfirmans vd.

Om inslaget den 18 juni

Mäklaren har, under tiden han bott i sin fastighet, köpt och sålt flera bostadsrätter och hus. Den aktuella bostadsrätten som togs upp i inslaget köptes och såldes utan att A bodde där. Det slog hyresnämnden i Malmö fast i en dom från 2016. Inför inslaget hade redaktionen även talat med en person som uppdragit åt mäklaren att sälja en bostad. Personen hade vid tillfället inte köpt en ny bostad. A erbjöd då personen att köpa mäklarens bostad. Personen tyckte dock att priset var för högt. Detta nämndes inte i SVT:s reportage men visade enligt redaktionen att mäklaren i sin yrkesroll försökt sälja sin egen bostad till en kund som anlitat honom för ett säljuppdrag. Förbudet för mäklare att bedriva handel med bostäder är en viktig del i förtroendet för en mäklare.

FMI har fått in ett flertal anmälningar mot A efter SVT:s granskning. Även A:s arbetsgivare uppgav vid intervjun med SVT att man avsåg att anmäla A till FMI. FMI har valt att starta ett tillsynsärende gällande A, något som inte sker per automatik efter att en anmälan gjorts, och myndigheten uppgav för SVT i början av mars 2021 att granskningen av A ännu inte var avslutad.

Om inslaget den 24 juni

Det stämmer som anmälaren skriver att en mäklare kan förmedla så kallade ”spekulationsaffärer”. SVT har heller aldrig påstått något annat. Det som SVT kunde visa var att mäklaren brustit i sin roll när han hade förmedlat affärerna. Redaktionen har gått igenom ett stort antal affärer där mäklaren förmedlat affärer åt två olika säljare och där kunnat visa att mäklaren brustit gällande upplysningsplikten.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (13 § andra stycket i sändningstillståndet).

Vid tiden för sändning fanns i SVT:s sändningstillstånd bestämmelsen om att SVT ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (15 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för den personliga integriteten. Den tillämpas även i fall med namnpublicering vid brott eller misstanke om brott.

Om en anmälan har kommit in till myndigheten senare än tre månader efter det att programmet sändes, ska granskningsnämnden för radio och tv endast granska programmet om det finns särskilda skäl (17 § i förordning med instruktion för Myndigheten för press, radio och tv).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Opartiskhet och saklighet

Inslagen som sändes den 17 och den 24 juni 2020 handlade om två unga par som kände sig lurade efter att de hade köpt bostadsrätter som förmedlats av A. Båda paren försökte häva sina köp efter att det framkommit att det funnits brister i renoveringarna och i dokumentationen kring renoveringarna. Inslagen den 18 juni 2020 handlade om att A som mäklare hade handlat med bostäder privat. Enligt granskningsnämndens mening ligger granskande inslag av detta slag i linje med

SVT:s granskningsskyldighet. Att inslagen hade en kritisk infallsvinkel medför därför inte i sig att de strider mot kravet på opartiskhet.

Nämnden anser att SVT har visat grund för sina påståenden om att A förmedlat lägenheter där det saknats godkännande från bostadsrättsföreningen samt funnits brister i renoveringarna och i dokumentationen av dessa. Dessa uppgifter bekräftades av köpare, bostadsrättsföreningar samt i ett av fallen av kommunens byggnadsinspektör. Nämnden anser vidare att SVT visat grund för påståendet att A handlat med bostäder privat. Dessa uppgifter bekräftades av bostadsrättsföreningen och genom ett beslut av Hyresnämnden. Det framgick vidare av inslagen att A:s handel med bostäder kan ha brutit mot fastighetsmäklarlagen. Det framgick därmed att det bara rörde sig om misstankar. A har fått möjlighet att bemöta den kritik som riktades mot honom, men avstod från att medverka. A:s arbetsgivare bemötte istället uppgifterna i samtliga inslag. Mot denna bakgrund strider inslagen inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Respekt för privatlivet

A har anført att han var möjlig att identifiera genom pixlade bilder. I inslagen som sändes den 24 juni förekom en kort sekvens där A syntes i bild med pixlat ansikte. I inslaget den 17 juni kl. 21.39 spelades ett telefonsamtal med A upp där hans röst var förvrängd. Nämnden anser att A inte gick att identifiera i inslagen. Inslagen strider inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Övrigt

Anmälan kom in till myndigheten den 17 september 2020. A har anmält inslag som sändes innan den 17 juni 2020. I dessa fall har tremånadersgränsen passerat. Enligt nämnden finns det inte några särskilda skäl att ändå granska inslagen. Nämnden skriver därför av denna del av anmälan.

Nämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i granskningsnämndens uppgifter att pröva frågor om reportrars arbetsmetoder. Anmälarens synpunkter i denna del lämnas därför utan åtgärd.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av David Claesson.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Originalhandlingar med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.